

2. Decree No. 800 of the President of the Republic of Azerbaijan dated December 29, 2012 “Azerbaijan 2020: A Look into the Future” Development Concept
3. Musayeva S.V., Tagiyev A.M. Economy of Azerbaijan. Textbook for Universities. - Baku, “Avropa” Publishing House, 2018. - 420 p.
4. Eyubov V.S., Tagiyev A.M. Regulation of the National Economy. Textbook for Universities. - Baku, “Avropa” Publishing House, 2014. - 340 p.
5. Statistical indicators of Azerbaijan for 2017. ARKS. Baku, 2017.
6. www.ekonom.gov.az
7. www.azstat.gov.az

Татар М. С.¹, Маслик В. С.²

¹ канд. екон. наук, доц., доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

² здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спец. 073 Менеджмент, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС: БЕЗПЕКОВІ НАПРЯМКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СПІВПРАЦІ

Повномасштабна війна в Україні набула глобального характеру, спричинивши небезпечну поляризацію та загострення конфронтації між ключовими світовими центрами впливу, що призвело до зростання рівня конфліктності та непередбачуваності у глобальних і регіональних процесах. Як наслідок, виникли масштабні кризи на енергетичних, промислових і продовольчих ринках, що супроводжувалося зниженням рівня добробуту населення в різних частинах світу. В умовах воєнного стану для України важливу роль відіграє підтримка стратегічних партнерів у забезпеченні фінансування державного бюджету. Така допомога сприяє покриттю витрат за окремими бюджетними статтями, підтримці ключових секторів національної економіки, соціальних виплат, а також створює умови для збереження макроекономічної стабільності, що, своєю чергою, дозволяє частково відновити соціально-економічну стійкість країни навіть в умовах воєнних дій. Обсяг фінансування від міжнародних партнерів у 2022-2024 роках наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Обсяг фінансування від міжнародних партнерів у 2022-2024 роках, млн. дол. США

Партнер	Обсяг фінансування
ЄС	40538
США	29775
МВФ	11356
Японія	6573
Канада	5406
Світовий банк	5253

Партнер	Обсяг фінансування
Велика Британія	2551
Німеччина	1690
ЄІБ	720
Норвегія	517
Франція	437
Італія	330
Нідерланди	318
Іспанія	104
Південна Корея	100
Данія	51
Швеція	49
Фінляндія	36
Швейцарія	30
Литва	22
Ірландія	21
Латвія	16
БРРС	11
Австрія	10
Бельгія	8
Ісландія	2
Албанія	1
Естонія	0,1

Джерело: побудовано авторами на основі [1].

Отже, основна підтримка, зокрема економічна, надходить від США, ЄС, Великої Британії, Німеччини, Франції, Канади, Японії, Польщі та інших європейських країн, які мають можливості для допомоги та чітку позицію щодо всебічної підтримки України. Проте реальна підтримка України з боку США та ЄС є ще більш масштабною, оскільки ресурси таких організацій, як Міжнародний валютний фонд, Європейський інвестиційний банк та Світовий банк, формуються значною мірою завдяки внескам США та європейських країн. Значну роль у фінансуванні бюджету України у 2022 році також відігравали Канада, Велика Британія та Японія [2]. Інвестиційна привабливість України є однією з найбільших проблем у умовах війни. При цьому країни ЄС забезпечували значну частину загального обсягу прямих інвестицій в Україну. Саме ці країни займають лідируючі позиції серед інших у загальному обсязі залишків прямих іноземних інвестицій. Обсяги прямих іноземних інвестицій до введення воєнного стану та під час воєнного стану наведено в таблиці 2.

Таблиця 2 – Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2020 по 2024 рр., млн. дол. США

Період	ПІІ в Україну	ПІІ з України	Сальдо
2020	-868	82	-950
2021	6687	-198	+6885
2022	1152	529	+623
2023	4247	42	+4205
січень-вересень 2024	2960	-97	+3057

Джерело: побудовано авторами на основі [3].

Важливо зазначити, що стратегічні партнери України підтримують доступ української продукції до своїх ринків або навіть здійснюють їх лібералізацію, як це зробили ЄС, США, Велика Британія та Канада. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами наведена в таблиці 3.

Таблиця 3 – Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами, тис. дол. США

Період	Експорт	Імпорт
2020	49191824,5	54336136,7
2021	68072328,8	72843126,6
2022	44135592,5	55295748,4
2023	36182902,9	63566999,8
січень-вересень 2024	30838474,7	51220521,0

Джерело: побудовано авторами на основі [4].

Стратегічне партнерство спрямоване на зміцнення енергетичної та продовольчої безпеки. Стратегічне партнерство у сфері енергетики зосереджено на зміцненні енергетичної безпеки та забезпеченні стабільного постачання енергії для населення й промисловості країн-партнерів. Основними завданнями України в енергетичній співпраці зі стратегічними партнерами є: розв'язання актуальних проблем, таких як відновлення та модернізація енергетичного сектору; мінімізація залежності європейського ринку від російського викопного палива (газу, нафти, вугілля) та ядерного палива; підвищення енергоефективності; консолідація зусиль для спільного переходу від використання вуглеводнів до відновлюваних джерел енергії, що передбачає реалізацію комплексних заходів, таких як розробка та впровадження інноваційного обладнання, впровадження сучасних технологій, оновлення нормативно-правової бази та інші системні зміни. Обсяги, динаміка та структура фінансової підтримки, зовнішньої торгівлі товарами та послугами, прямих іноземних інвестицій підтверджують пріоритетну роль економічних зв'язків України з ЄС. Інтеграція економіки України в економічний простір ЄС надає країні додаткові конкурентні переваги, особливо в умовах постійного формування економічної автономії основних світових економічних центрів, що сприяє забезпеченню їх економічної безпеки в стратегічних галузях через процеси ресорсингу, диверсифікації, створення регіональних мереж доданої вартості.

Стратегічне партнерство між Україною та країнами Європейського Союзу є ключовим елементом забезпечення регіональної та глобальної безпеки в умовах сучасних викликів. Аналіз безпекових напрямків та пріоритетів співпраці свідчить про те, що ефективна взаємодія у цій сфері є не лише питанням політичного вибору, а й необхідністю для збереження стабільності та розвитку обох сторін.

У процесі розгляду стратегічного партнерства визначено основні безпекові напрямки співпраці:

Координація зусиль у протидії військовим загрозам, підтримка України у відновленні її територіальної цілісності, а також посилення присутності ЄС у регіоні Чорного моря.

Спільна робота над диверсифікацією енергетичних ресурсів, інтеграція енергетичних ринків України до європейських та підтримка переходу на відновлювані джерела енергії.

Спільні заходи для захисту критичної інфраструктури, протидія кібератакам і боротьба з дезінформацією.

Стратегічне партнерство між Україною та ЄС базується на спільних цінностях, таких як демократія, верховенство права та повага до прав людини. Ці цінності є основою для формування довгострокових пріоритетів співпраці у безпековій сфері.

Для подальшого розвитку партнерства запропоновано:

Посилення координації у сфері оборони та безпеки через поглиблення співпраці України з Європейським оборонним агентством (EDA) та іншими структурами ЄС.

Інтенсифікацію економічної інтеграції для підтримки стратегічних ініціатив у сфері безпеки, включаючи інвестиції у спільні інфраструктурні та технологічні проекти.

Розширення програм підтримки реформ в Україні, які спрямовані на адаптацію до стандартів ЄС у секторах безпеки, правосуддя та управління.

Таким чином, стратегічне партнерство України та країн ЄС у безпековій сфері є фундаментом для спільного подолання сучасних викликів, посилення стабільності в регіоні та забезпечення сталого розвитку обох сторін. Спільні зусилля у цих напрямках створюють перспективу для довгострокового партнерства, яке базується на взаємній довірі, підтримці та спільній відповідальності за майбутнє.

Перелік використаної літератури

1. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. Джерела фінансування загального фонду бюджету у 2024 році. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraines_state_budget_financing_since_the_beginning_of_the_full-scale_war-3435

2. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова (2023). Стратегічні партнери України (реалії та пріоритети в умовах війни), № 3-4 (193-194).

3. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. Прямі іноземні інвестиції URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2023/>

4. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>